

Phân cách Đạo và Đời !

Nguyễn Đăng Trúc

Định Hướng
N° 45

Tháng 12 năm 2005, nước Pháp kỷ niệm một trăm năm đạo luật phân cách hai quyền bính tôn giáo và dân sự trong cuộc sống của xã hội nước cộng hòa của mình. Đạo luật đó như một dấu chứng lịch sử của những giằng co quyền lực trong một quốc gia vừa được gọi là trường nữ của giáo hội công giáo hoàn vũ vừa là xã hội tiên phong làm cách mạng đổ máu xóa bỏ chế độ quân chủ liên kết chặt chẽ với quyền uy tôn giáo. Những năm tháng tiếp liền sau khi đạo luật ban hành, đôi bên tìm mọi dịp để, hoặc huênh hoang như một bước tiến bộ nhân loại, hoặc đón nhận như một cuộc bách hại vi phạm quyền tối thượng quyền uy tôn giáo của con người trong sinh hoạt xã hội.

Một trăm năm trôi qua, đôi bên đã tìm mọi lý lẽ có tính cách văn hóa hoặc dựa vào những ích lợi thực tiễn chính trị để ‘sống chung’ và tồn tại. Nhưng ngay trong những năm sau năm 2.000 nghĩa là sau 95 năm khi đạo luật ra đời, và ngay cả ngày hôm nay, trong những cuộc họp của hội đồng giám mục công giáo Pháp, trong các đạo luật về cuộc sống dân sự liên quan tôn giáo hay qua các ủy ban nghiên cứu chuẩn bị các dự án đạo luật liên hệ, những hiểu ngầm đằng sau đạo luật ấy trôi lên dưới những dạng thức căng thẳng mới.

Kỳ thực, đằng sau những lời tuyên bố phân cách hai quyền lực, đôi đường đã có chủ định hay lo âu về một chủ trương qui kết con người vào một chân trời nhất định :

- một bên, người ta đẩy tôn giáo vào sinh hoạt cá nhân; và tự do tôn giáo phải dừng lại trong giới hạn riêng tư, làm như chiều kích tôn giáo và siêu nhiên nơi con người nói chung không thể là một yếu tố tích cực nào trong sinh hoạt cộng đồng ; quyền bính thuần trần tục phải là quyền tối thượng, chính thức và công khai hướng dẫn và phê phán đạo lý con người, đồng hóa luật lệ dân sự vào quyền thiêng liêng của lương tâm và văn hóa công đồng. Nói khác, chính trị phải là tôn giáo mới cho xã hội.
- phía bên kia thì cũng không thể tránh được cám dỗ đồng hóa nước Thiên Chúa với nước của César. Nếu hôm nay cám dỗ quyền bính César không phải là mối bận tâm của giáo hội công giáo Pháp và tuyệt đại đa số tín đồ tôn giáo này, thì cũng không thiếu những thế lực chính trị bên trong xã hội Pháp đã nhân danh tư cách tôn giáo của mình để nuôi tiếc dĩ vãng huy hoàng nào đó của ‘quyền chính trị đồng hóa với tôn giáo’ và chống lại đạo luật năm 1905. Và cũng không thể không biết đến cám dỗ của những hệ phái quá khích của các tôn giáo đang nhân danh tôn giáo để đẩy lên những thù hận trong khuôn khổ đấu tranh theo quyền lực César.

Phân cách tôn giáo và chính trị hôm nay vẫn còn và mãi còn là vấn đề của xã hội và con người nước Pháp.

Bài học lịch sử về tương quan và phân cách đạo đời của Pháp là một bài học giới hạn của một dân tộc, của một lịch sử nhất định bên cạnh trăm ngàn kinh nghiệm của các dân tộc khác; nhưng đằng sau nét riêng của một khoảnh khắc lịch sử, chúng ta còn nhận ra dấu chỉ của thân phận con người của mọi thời đại. Bên trên sự phân cách các quyền lực do bàn tay và trí óc con người làm ra bằng luật lệ của mình, còn có phân cách giữa quyền của yêu thương và quyền

của cân đo tính toán và hận thù mà con đường giải quyết chỉ có luật lệ để trấn áp. Tôn giáo, nếu có quyền uy, thì quyền uy đó là sức mạnh của yêu thương, của kẻ đã dạy phải diệt ngã, phải chết mình đi để yêu thương kẻ khác. Nơi mỗi con người, mỗi giây phút làm người trong mọi sinh hoạt cá nhân hay tập thể, ngay cả sinh hoạt chính trị hay tôn giáo đều có sự phân cách và căng thẳng giữa hận thù và yêu thương như thế.

Thật ngậy thơ khi cho rằng một đạo luật từ phái dân sự nhằm phân cách đạo và đời là giải quyết được tiên bộ nhân loại, giải quyết sự ra đi của sự hiện diện đạo lý siêu nhiên trong bất cứ sinh hoạt nào của con người trong cuộc sống cá nhân cũng như sinh hoạt chính trị xã hội. Và cũng ngậy thơ khi tin rằng một xã hội nào đó trên trần gian này, dù đó là một xã hội mang danh hiệu tôn giáo, mà không còn bị cám dỗ đồng hóa quyền uy của lòng yêu thương với sức mạnh của César.